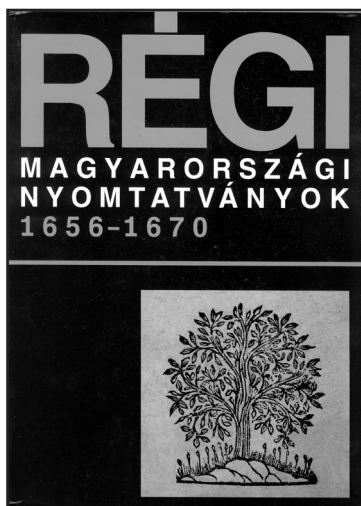

Itt az RMNy negyedik kötete!

Az Országos Széchényi Könyvtár fő feladata az alapító, Széchényi Ferenc szándékával megegyezően nemzeti múltunk írott és nyomtatott emlékeinek teljességre törekvő összegyűjtése és megőrzése, egyidejűleg ezeknek a számba vett dokumentumoknak szakszerű feltárása a hazai és a nemzetközi tudományosság szolgálatára. Ennek a célnak jegyében indult meg közel negyven esztendővel ezelőtt Borsa Gedeon irányításával a Szabó Károly-féle *Régi Magyar Könyvtár* (RMK) bővített, átdolgozott kiadásának megjelentetése *Régi Magyarországi Nyomtatványok 1473–1600* címen. Ez már új koncepció szerint: nyelvre való tekintet nélkül valamennyi Magyarországon kinyomtatott, illetve külföldön részben vagy egészben magyar nyelven megjelent műveket tartalmazza. A megbízható, pontos autopsziára törekvő bibliográfiai leírások első sorban az Országos Széchényi Könyvtár állományában meglévő nyomtatványokról, illetőleg ha itt nem található meg, akkor a más hazai, vagy külföldi gyűjteményekben fellelhető példányokról készült másolatok alapján készültek. Ez egyben a Széchényi Ferenc-i gondolat jegyében a régi magyarországi nyomtatványok teljességre törekvő állománygyarapítását is megvalósítja a magyar nemzeti könyvtárban e munkálatok kezdetétől. A mind itthon, mind külföldön méltán jelentős elismerést szerző magyar retrospektív nemzeti bibliográfia terjedelmes könyvei folyamatosan jelennek meg. Az 1600–1635, valamint az 1636–1655 között nyomtatásban megjelent művekről számot

Régi magyarországi nyomtatványok = Res litteraria Hungariae vetus operum impressorum / 1656-1670. 4. köt.

(Heltai János, Pavercsik Ilona, Perger Péter és P. Vásárhelyi Judit munkája. [Közrem.] V. Ecsedy Judit és Käfer István. Szerk. P. Vásárhelyi Judit.)

[közread. a] Magyar Tudományos Akadémia, Országos Széchényi Könyvtár Budapest : Akadémiai Kiadó, 2012. 1361 l. + 50 lapon címlapfotók.

ISBN 978 963 05 9036 5 (4. kötet)

adó második, illetve harmadik kötetet követően ez év áprilisának közepén újabb, immár a negyedik kötet látott napvilágot. E szintén vaskos kézikönyv az 1656–1670 között kiadott régi magyarországi nyomtatványokat tartalmazza.

Az RMNy negyedik kötetében bibliográfiailag számba vett 1084 nyomtatvány döntő többsége könyv, amelyek a korabeli tudományosságunk minden ágát reprezentálják, de található közöttük szép számban egy-két leveles, illetve néhány csupán csak egy levelet betöltő alkalmi kiadvány is. A korábbi gyakorlatnak megfelelően, a már megszokott módon a kötet végén találhatóak az Appendix tételek, amelyek az utóbb megcáfolt szakirodalmi állítások miatt kizárt, az adott időszakba tartozónak valószínűsített kiadványokról (tévesen feltételezett nyomtatvány, megjelenési hely, vagy év) készültek. A most ismertetendő RMNy negyedik kötetében 55 db ilyen tétel leírása található. A számszerűsített adatokat összevetve Szabó Károly bibliográfiájának (RMK I-II) ide vonatkozó részével megállapítható, hogy az RMNy negyedik kötetében közölt nyomtatványok száma 43%-os bővülést eredményezett a nagy példaképek tartott előd, Szabó Károly által közölt adatokhoz mérve.

A korábbi RMNy-kötetek szerkesztésénél kidolgozott módszernek megfelelően készített szakszerű, pontos könyvészeti leírások mellett a kötet szerzői a meglévő szakirodalmi ismeretek összefoglalásával együtt most is közlik az adott kiadványra vonatkozó legújabb kutatási megállapításokat. E negyedik RMNy-kötet szerves folytatása a megelőző háromnak. Azokkal egyezően nemcsak bibliográfia, hanem a megjelölt időkorre vonatkozó hatalmas adattartalommal rendelkező egyház-, irodalom-, művelődés- és nyomdászattörténeti kézikönyv is együtt.

Az RMNy negyedik kötet bevezetőjéből megismerhető, hogy a számottevő mennyiségű régi magyarországi nyomtatványt témakörönként felosztva egymás között, a szerzők közül ki mely műfajba tartozó kiadványok könyvészeti leírását végezte el. E tájékoztatóból továbbá még az is megtudható, hogy az RMNy első generációjába tartozó Borsa Gedeon és Käfer István, valamint a másodikba sorolható Heltai János, Pavercsik Ilona, P. Vásárhelyi Judit mellett már a harmadik nemzedék tagjai, Kovács Eszter, Perger Péter és Szvorényi Róbert ugyancsak kivették részüket e kötet munkálatából. Biztosítva ily módon a jövő távlatában is ennek az igen fontos szakmai munkának magas minőségű, szakszerű folytatását. Az egyes tételek pontos könyvészeti meghatározásához pedig, miként az előző kötetek készítésekor, szintén V. Ecsedy Judit nyújtott szakmai háttérrel, amikor az impresszummal nem rendelkező kiadványok esetében a korszakban működő 17 tipográfia készletének ismeretében (az általa összeállított *Hungarika typographica* két kötete e szisztematikus munka fontos segédlete) azonosította a lehetséges nyomtató műhelyeket, vagy a legvalószínűbb nyomtatási évet, évkört meghatározta.

Az 1656–1670 közötti történelmi Magyarország területén (kivéve a horvátországi kiadványokat) nyomtatott régi magyarországi nyomtatványok nem magyar (német, biblikus cseh, román) anyanyelvű szerzők műveit is tartalmazzák. E többnyelvű, hungarus szerzőknek más-más vallási és eszmei irányzatokat tükröző, nyomtatásban közreadott munkáiról készített modern könyvészeti leírások fontos forrásai a szomszéd országok könyves műveltségének is. Számos adalékkal szolgálnak saját nyomtatott emlékeik pontosabb megismerésére. Itt jegyezzük meg, hogy több fórumon merült fel annak igénye, hogy az RMNy kötetek ne csak a magyar versek és énekek incipitjeit gyűjtsék ki, hanem a latin, német, biblikus cseh nyelvűekét is. Sajnálatosan erre terjedelmi okokból az RMNy-kötetekben nincsen mód. Azonban az Országos Széchényi Könyvtár *Könyv- és Művelődéstörténeti Kutatások Osztály* (RMNy Bibliográfiai Szerkesztőség) munkatársai fontosnak gondolják az ilyen jellegű igényeknek az orvoslását. E tekintetben biztató kezdeményezésről számolt be az RMNy negyedik kötetének tudományos tanácskozással egybekötött bemutatóján az osztály fiatal munkatársa, Kovács Eszter. Tarján Bencével közösen tartott előadásuk keretében vázolták a „*Cseh és szlovák nyomtatott verses emlékek Magyarországon 1670-ig*” című munkaprogramjukat, amely a biblikus cseh nyelvű versek és énekek esetében jelent biztató megoldást.

A negyedik RMNy-kötet anyagával együtt immár a 17. század kétharmadának nyomtatott emlékeit a fennmaradt példányok, illetve a korabeli forrásokban említett emlékek alapján számba vettük. Ez 2852 darab valaha nyomtatásban megjelent mű könyvészeti leírását jelenti. Ezeknek a tekintélyes számú, hatalmas adattartalommal

rendelkező tétel-leírásoknak több szempontból történő elemzése a korszakkal foglalkozó szakemberek számára lehetőséget kínál arra, hogy az eddigi ismereteinknél árnyaltabb, pontosabb képünk legyen a 17. századi történeti Magyarország gazdasági, történeti, vallási és etnikai viszonyairól, valamint műveltségi állapotáról. E sokirányú megközelítést segíti a most megjelent RMNy negyedik kötetében ugyancsak megtalálható, a korábbi kötetekből már jól ismert igen gazdag, tízféle mutató: a magyarországi nyomdahelyek mutatója időrendben; nyomdamutató, helységek és nyomdászok; személynévmutató; helynévmutató; címmutató; a magyar nyelvű énekek és versek incipitmutatója; tárgymutató; nyelvi mutató; könyvtárak mutatója, valamint a fontosabb bibliográfiák konkordanciája. A kutatómunka számára nyújt további nagy segítséget a példányból ismertté vált nyomtatványok címlapjáról, illetőleg ennek hiányában az adott dokumentum valamely jellegzetes leveléről, töredék esetén a megmaradt részletéről készült jó minőségű címlapfotó gyűjtemény. A *Régi Magyarországi Nyomtatványok 1656–1670* című könyvészeti kézikönyv használatát a korszak iránt érdeklődő hazai, illetve nemzetközi kutatók, érdeklődők számára a magyar mellett latin és angol nyelvű használati útmutató segíti. Az RMNy negyedik kötete mind tartalmában, mind tipográfiai megjelenítésében igényes könyvészeti kézikönyv, amely eredményes és példamutató együttműködés keretében a nemzeti könyvtár és az akadémiai szféra tudományos kooperációjával valósult meg. Megjelentetését a Magyar Tudományos Akadémia és az OTKA (Pub K 85 330) támogatása tette lehetővé.

Bánfi Szilvia